

Kosken TI kunnan
Hyvinvointiraportti 2022

JOHDANTO

Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen työväline ja poliittisen päätöksenteon tuki, joka toimii kunnan strategiatyön sekä toiminnan ja talouden suunnittelun yhtenä perustana. Käytännössä hyvinvointikertomus on ymmärrettävään muotoon kirjoitettu tiivis asiakirja, joka valmistellaan kunnan eri hallinnonalojen asiantuntijoiden yhteistyönä.

Kuntalaki edellyttää kunnilta asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä. Hyvinvointikertomus tukee tätä tehtävää tarjoamalla työvälineen hyvinvointitarpeiden kartoittamiseen, hyvinvoinnin edistämisen suunnitelman tekemiseen sekä saavutusten ja toteutettujen toimenpiteiden arviointiin. Terveystieteiden laki velvoittaa kuntia tekemään hyvinvointikertomuksen. Lain pykälässä 12 todetaan, että kunnanvaltuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laaja hyvinvointikertomus ja kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain.

Hyvinvointityötä edistävät moniammatilliset työryhmät ovat analysoineet hyvinvointi-indikaattoreista saatavaa tietoa sekä niiden perusteella ja muun olemassa olevan tiedon perusteella laatineet valtuustokaudelle suunnitelman tavoitteista sekä toimenpiteistä ja niihin tarvittavista resursseista. Valituilla mittareilla pyritään osoittamaan vaikuttavuutta. Tässä vuoden 2022 raportissa hyvinvointitietoa analysoidaan vuosittaisen raportoinnin näkökulmasta.

Hyvinvoinnin johtaminen

Hyvinvointiraportin on laatinut kunnan hyvinvointikoordinaattori. Raportti laaditaan osaksi kunnan arviointikertomusta vuodelta 2022. Raportti on kunnanvaltuuston hyväksynnän jälkeen luettavissa kunnan kotisivuilla. Lisäksi kaikki hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä vastaavat tahot saavat raportin luettavakseen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä seuraa hyvinvointilautakunta. Hyvinvointikoordinaattori toimii hyvinvointilautakunnan esittelijänä ja on keskeinen toimija kunnan hyte-työssä. Hän raportoi kerran vuodessa kunnanvaltuustolle ja -hallitukselle kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta sekä käsittelee pitkin vuotta kunnan laajennetussa johtoryhmässä/hyvinvoinnin ohjausryhmässä kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavia asioita. Lisäksi kunnassa laaditaan kuntalaisille palvelukysely hyvinvointipalveluista joka toinen vuosi.

Kunnassa päivitetään kaikille ikäryhmille laadittuja hyvinvointisuunnitelmia vuosittain sekä laaditaan laajempi hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa. Kunnassa toimii hyvinvointia ja terveyttä edistäviä kehittämishankkeita. Hyvinvointikoordinaattori kokoaa yhteen erilaisia monialaisia työryhmiä ja verkostoja edistääkseen eri ikä- ja asiakasryhmien hyvinvointia ja terveyttä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet

- Turvallisen ja osallistavan toimintaympäristön varmistaminen, jossa tavoitteena ovat ulkoilualueiden, leikkipuistojen, kevyen liikenteen väylien ja joukko-/palveluliikenteen kehittäminen sekä tilojen turvallisuus palveluissa. Myös vammaispoliittisia toimenpiteitä on esitetty ko. painopistealueen tavoitteiksi.
- Kuntalaisten osallisuuden lisääminen ja järjestöyhteistyön kehittäminen, jossa tavoitteina ovat järjestöyhteistyön parempi koordinointi, kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen, järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön ja ongelmia ehkäisevän työn lisääminen sekä avustusten jakokriteerien avoimuus ja yhtenäisyys kunnassa.
- Terveyden edistäminen, jossa tavoitteina ovat liikunta- ja harrastusmahdollisuuksien ylläpito, hyöty- ja arkiliikunnan lisääminen, työkyvyn ylläpitäminen, työttömien aktivoiminen ja työelämään kuntoutuksen lisääminen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä aikuissosiaalityön kehittäminen, kansansairauksien ehkäiseminen ja erityisryhmien työ ja toimintakyvyn ylläpitäminen.
- Työllisyyden edistäminen, jossa tavoitteina ovat aktiivinen elinkeinopolitiikka ja kaavoitus, hankintapolitiikan avoimuus, kuntatyönantajan työllistämistoimet ja työssä jaksamisen edistäminen, työllisyyden aiesopimuksen ylläpitäminen, erityisryhmien, työttömien ja nuorten työllistämisen edistäminen sekä nuorisotakuun toteuttaminen.
- Tiedotuksen lisääminen kunnan palveluista ja erityisesti järjestöjen tuottamista täydentävistä palveluista, jossa tavoitteina ovat järjestö- ja kuntalaisyhteistyön lisääminen, kunnan tiedotuksen parantaminen, kunnan toimivat neuvonta- ja palveluohjausjärjestelmä sekä asiakas- ja kuntalaispalautteen kerääminen säännöllisesti sekä näiden pohjalta tehtävät toimenpiteet.
- Varhaisen välittämisen ja oppilashuoltotyön kehittäminen entistä paremmaksi ja tasalaatuisemmaksi Härkätien alueella, jossa tavoitteina ovat oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelman päivittäminen uuden lain mukaiseksi, hallitun ja vaikuttavan toimintamallin luominen varhaisen tuen kehittämiseksi ja sen istuttaminen osaksi peruspalvelujen palveluvalikkoa, järjestöjen työn kytkeminen osaksi kunnan palveluja sekä perheiden arjen helpottaminen.
- Monimuotoisen asuntokannan lisääminen, jossa tavoitteena on esteettömien ja pienten asuntojen ja vuokra-asuntojen tarpeeseen vastaaminen asuntopolitiikalla koko Härkätien alueella sekä lisäämällä eri elämänvaiheisiin sopivia asuntoja.
- Ikäihmisten ja erityisryhmien kotona pärjäämisen tukeminen mahdollisimman pitkään, jossa tavoitteina ovat ennakoivien palvelujen saaminen tarpeeksi ajoissa, osallistumisen tukeminen, asuntotarpeen tyydyttäminen korjaamalla ja hankkimalla uusia, kotihoidon

vahvistaminen, omaishoitajuuden lisääminen, kuntouttavan ryhmätoiminnan kehittäminen, tehostetun palveluasumisen ja perhehoidon riittävyyden turvaaminen, erityisryhmien tarpeiden huomioiminen, kotona asumista tukeva palvelujärjestelmä, hoitosuunnitelmien ja sijoitusten onnistuminen, toimintakyvyn tukeminen sekä kotihoidon sisällön tarkastaminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen Härkätien alueella.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmat

Kosken TI kunnassa on laadittu eri ikäryhmille omat hyvinvointisuunnitelmat.

Suunnitelmat ovat luettavissa kunnan kotisivuilla osoitteessa: <https://koski.fi/wp-content/uploads/2023/02/Kosken-TI-hyvinvointikertomus-2017-2021-ja-hyvinvointisuunnitelma-2022-2025.pdf>

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen hankkeet vuonna 2022

Liikkuva aikuinen kehittämishanke

Liikkuva aikuinen -hanke 31.12.2022 asti. Hankkeen tavoitteena oli kehittää liikuntaneuvonnan ja elämäntapaohjauksen palveluketjun toimintaa kunnassa, sekä lisätä työikäisten liikkumista. Lisäksi hankkeen avulla pyrittiin tukemaan työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden lisäämistä. Hankkeen tarkoituksena oli myös lisätä yhteistyötä kunnan sosiaali- ja terveys, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen, teknisen toimen, kolmannen sektorin, Härkätien terveyskeskuksen ja naapurikuntien välillä. Hankkeen aikana pyrittiin tavoittamaan niitä työikäisiä henkilöitä, jotka liikkuvat vain vähän tai ei lainkaan. Heidän löytämiseensä etsittiin hankkeen aikana uusia toimintamalleja.

Ikiliikkuja kehittämishanke

Tarkoituksena oli tukea kotona ilman säännöllisiä palveluja asuvien, toimintakyvyltään heikentyneiden ikäihmisten aktiivisuutta ja lisätä liikuntaa. Lisäksi hankkeessa tuettiin omaishoitajina toimivia ikäihmisiä järjestämällä mm. vertaistoimintaa ja ohjausta parempaan työergonomiaan. Hankkeessa luotiin uusia tapoja tukea vähän liikkuvia ikäihmisiä. Lisäksi pyrittiin kartoittamaan kohderyhmän tarpeet sekä ohjaamaan ja tukemaan elintapamuutoksen tekemisessä mm. hyvinvointiryhmien avulla. Lisäksi yhteistyö kaikkien ikäihmisten parissa työskentelevien tahojen kanssa oli keskeisessä roolissa.

Nuorisotoiminnan kehittämishanke

Hankkeen tavoitteena oli Kosken TI ja Marttilan kuntien nuorten osallisuuden lisääminen sekä alueen nuorisotoiminnan kehittäminen nykynuorten tarpeita vastaavaksi. Hankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä alueen nuorisotoimijoiden, koulujen ja kolmannen sektorin kanssa. Hankkeeseen palkattiin yksi nuorisokoordinaattori, jonka pääasiallinen toimintakenttä oli alueen koulut: alakoulut Koski TI ja Marttila, Kosken seudun yläaste sekä lukio. Lisäksi nuorisokoordinaattori oli mukana kehittämässä yhdessä nuorten ja kuntien nuorisopalveluiden kanssa uudenlaista vapaa-ajantoimintaa. Hanke jatkuu vielä vuoden 2023 loppuun, jonka jälkeen tavoitteena olisi palkata nuorisokoordinaattori Kosken kunnan nuorisotoimeen kokoaikaiseksi työntekijäksi.

Arkeen Voimaa toiminta

Arkeen Voimaa on näyttöön perustuva itsehoidon ryhmätoimintamalli. Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa osallistujien itsehoitotaitoja ja sitä kautta kohentaa heidän arkipärymäämistään ja elämänlaatuaan. Toiminnassa on mukana Liedon, Marttilan ja Kosken TI kunnat, Lieto on päävastuussa toiminnan järjestämisestä. Tavoitteena oli käynnistää toimintamalli kaikissa mukana olevissa kunnissa vuoden 2022 aikana, mutta ensimmäinen ryhmä koskelle saatiin vasta keväällä 2023. Liedossa on aloittanut ensimmäinen ryhmä jo vuonna 2021 ja ideana on, että kuntalaiset voivat osallistua Arkeen Voimaa ryhmiin yli kuntarajojen.

Harrastamisen Suomen malli

Hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa jokaiselle Kosken TI kunnassa olevalle peruskoulun lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Harrastamisen Suomen mallin toiminta/harrastekalanteri rakennetaan harrastekyselyssä esille nousseista lasten ja nuorten harrastustoiveista. Tavoitteena on olemassa olevien hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen koordinoiminen sekä koulun ja harrastustoimijoiden yhteistyö. Kohderyhmänä on perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 oppilaat. Tavoitteena on juurruttaa Suomen malli pysyväksi toimintatavaksi kuntaan. Hankkeelle on haettu jatkoa myös lukuvuodelle 2023–2024.

Digitaitoja ikääntyneille

Hankkeen tarkoituksena on antaa sähköisen asioinnin, palveluiden ja laitteiden käytön tukea. Tarkoituksena on auttaa ikäihmisiä itsenäiseen ja turvalliseen laitteiden käyttöön ja sähköiseen asiointiin. Digituen sisältö on kohdistunut sähköisen asioinnin opastamisesta palveluiden ja laitteiden valintasuositukseen, sekä käyttöönottoon. Digituen toiminta on järjestetty syyskuun 2022 alusta yhdistystalolla ja se on maksutonta.

Mittarit, indikaattorit ja kyselyt

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen TEA-viisarin tulosindikaattoreista vuonna 2021-2022

Keskeisten indikaattoreiden avulla kerätään tietoa hyvinvointi- ja terveyserojen ilmenemisestä. Indikaattoreiden osoittama tieto auttaa löytämään kohderyhmiä ja painopistealueita sekä kohdentamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä oikealla tavalla. Jokaisen indikaattori osa-alueen alla on yhteenveto, johon on koottu keskeiset muuttujat kyseisellä ajanjaksolla.

Kosken suhteellinen velkaantuneisuus on laskenut vuodesta 2022 ja se on selvästi muita vertailukuntia sekä koko maata alhaisempi. Verotulot ovat nousseet selvästi vuodesta 2019. Valtion osuudet olivat vuonna 2021 55,3% nettokustannuksista kun muilla kunnilla ne olivat selvästi pienemmät.

Lapsiperheitä vuonna 2021 oli 32,7%. Kuntien välisen nettomuuton muutos vuodesta 2022 vuoteen 2021 on jopa -109,3% ja se on selvästi vertailu kuntia pienempi. Kunnan yleinen pienituloisuusaste on noussut vuodesta 2019 yli 5% ja se on muita vertailukuntia suurempi.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat. Valtuustokaudella 2017-2021 luku ollut 8–10 prosenttia. Tämä tarkoittaa 12–15 koulutuksen ulkopuolelle jäänyttä nuorta ikäryhmässä 17–24-vuotiaat. Kohortin koko n.150. Vuonna 2021 luku oli 8,8%.

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat. Valtuustokaudella 2017-2021 luku ollut noin 7 prosenttia. Tämä tarkoittaa noin 72 ihmistä. (kohortti 1024kpl - 25–64-vuotiaat Koski tl, 2021). Vuonna 2022 luku oli taas 7.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet. Valtuustokaudella 2017-2021 luku ollut 0,5–1 %. Tarkoittaa 5–10 ihmistä.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä. Valtuustokaudella 2017-2021 luku on ollut 650–100. Tarkoittaa karkeasti 30–6 hoitajaksoa Koskella vuodessa. Kohortti oli 2021 vuonna 751 ja vuonna 2022 vain 100.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Terveydentilansa kokee vuonna 2021 keskinkertaiseksi lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 21,3% kun vuonna 2019 vastaava luku oli 24,7%. Luku on vertailukuntia ja muuta maata pienempi.

Ylipaino. Ylipainoa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista vuonna 2021 oli 15,5% kun vastaava luku vuonna 2019 oli 25,6%.

Nuorisotyöttömät % 18–24-vuotaasta työvoimasta. Vuonna 2022 luku on 11 % kun se vuonna 2021 oli 14,1. Koko maassa lukema on myös 11%.

[Kouluterveyskyselyn tuloksia 4.–5. luokkalaisista \(kouluterveyskysely tehdään joka toinen vuosi ja seuraava kysely vuonna 2023\)](#)

Erittäin tyytyväinen elämäänsä vuonna 2017 oli 48,5 % ja vuonna 2021 vain 30,4 %

4.–5. luokkalaisista harrastaa jotakin vähintään viitenä päivänä viikossa vuonna 2017 34,1 % ja vuonna 2021 vain 23,9 %

Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut vuonna 2017 30,3 % ja vuonna 2021 jo 52,2 %.

Mahdollisuus keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista vuonna 2017, 51,5 % ja vuonna 2021 jo 69,6 %.

[Kouluterveyskyselyn tuloksia perusopetus 8. ja 9. lk \(kouluterveyskysely tehdään joka toinen vuosi ja seuraava kysely vuonna 2023\)](#)

Erittäin tyytyväinen elämäänsä vuonna 2017 oli 31,5 % ja vuonna 2021 vain 15,9 %.

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 8.–9.lk. Valtuustokaudella 2017-2021 luku ollut 15–20 prosenttia. Tämä tarkoittaa, että kahdesta luokallisesta oppilaita (43 kpl 15–16 vuotiaita Koskella vuonna 2021) noin 7-9 nuorta kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Vuonna 2021 luku oli 20%.

Ylipaino 8.–9.luokkaisilla. Valtuustokaudella 2017-2021 luku on kasvanut 14 prosentista 27 prosenttiin. Tämä tarkoittaa, että vuonna 2017 ylipainoisia oli 43:sta kuusi nuorta. Vuonna 2021 ylipainoisten määrä oli jo yli tuplaantunut (n. 12 nuorta).

Kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille vuonna 2017 oli 42,7 % ja vuonna 2021 lähes sama eli 40,4 %.

Kokee, että asuinalueella ei ole tarpeeksi oleskelutiloja nuorille vuonna 2017 oli 25,8 % ja vuonna 2021 jopa 42 %.

Harrastaa liikuntaa ohjastusti vapaa-ajalla vähintään viikoittain vuonna 2017 oli 34,9 % ja vuonna 2021 jo 45,5 %.

Lähde: kouluterveyskysely <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset#alueittain>

Fyysisen toimintakyvyn Move!-mittaukset

Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move!-mittaustuloksia hyödynnetään esimerkiksi koulujen liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa.

Vuonna 2021 noin 40 prosentilla 5. ja 8. luokan oppilaista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista ja vuonna 2022 se oli jo 63.8 %. Erityisesti keskivartalon lihaskunto on heikentynyt edellisvuoteen verrattuna. Move!-mittaustuloksissa on paljon alueellista vaihtelua.

Lähde: Kosken MOVE-tulokset vuodelta 2022 löytyvät osoitteesta https://a3s.fi/move2022_kuntaraportit/koski_tl_koskis284_move2022.pdf

Paikalliset hyvinvointikyselyt

Kosken TI kunta kerää tietoa kuntalaisten hyvinvoinnista ja palveluiden toimivuudesta. Kunnan palvelukysely toteutetaan joka toinen vuosia ja kohdennettuja kyselyitä eri ikäryhmille tarpeen mukaan.

Hyvinvointi- ja palvelukysely yli 65-vuotiaille teetettiin vuonna 2022. Kyselyn yhteenveto löytyy:

<https://forms.office.com/Pages/AnalysisPage.aspx?AnalyzerToken=DCMPgvP9PM4CvUIIXO90bmxDAIF5Kdn&id=jXxDffQslkSCQ4WRFUdAfqeOKt0CKQpGqQCYspRXeYZUOEUxQjdTVThRRDMzMkpVSDNES0IINFkzR>

Viimeisin palvelukysely teetettiin vuoden 2021 lopussa ja sen tulokset ovat luettavissa kunnan kotisivuilla osoitteessa:

<https://koski.fi/palvelukysely2021/> Palvelukysely teetetään kuntalaisille joka toinen vuosi.

Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Kosken TI kunnan uusimman strategian painopistealueet ovat kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen sekä elinvoimaisen, yhteisöllisen ja ketterästi toimivan maaseutukunnan kehittäminen. Kosken TI kunnan menestystekijöitä ovat aktiivinen elinkeino- ja tonttipolitiikka, ilmastovastuullisuus, yhteisöllisyys - vahva identiteetti, liikunta- ja kulttuuri hyvinvoinnin lähteenä, laadukkaat lähipalvelut ja lisäksi kunta on tunnettu sivistyspalveluista.

Kosken TI kunnassa toimii useita hyvinvointityötä edistäviä yhteistyöverkostoja, joissa päivitetään ja arvioidaan hyvinvointityölle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Yhteistyöverkostot on koottu niin, että kohderyhmän tarpeet ja tilanne tulee mahdollisimman kokonaisvaltaisesti huomioiduksi. Lasten ja nuorten hyvinvointityön tavoitteiden toteutumista arvioi moniammatillinen yhteistyöverkosto Kosken Verkko, joka koostuu seuraavista asiantuntijoista: lastensuojelun edustaja, sivistysjohtaja, alakoulun rehtori, koulupsykologi, koulukuraattori, hyvinvointikoordinaattori, rakennustarkastaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, yläkoulun rehtori ja kouluterveydenhoitaja. Lisäksi nuorten äänen päätöksen tekoon tuo Nuorisovaltuusto NUVA, jolla on edustus myös mm. Hyvinvointilautakunnassa.

Kunnassa toimii myös ruohonjuuritasolta tietoa kokoava Hyvinvointiryhmä, joka on koottu tukemaan hyvinvointikoordinaattorin työtä. Hyvinvointiryhmä on koottu niistä eri ikä- ja asiakasryhmien kanssa toimivista työntekijöistä, joilla on halua osallistua kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Näin ne tärkeät ruohonjuuritason tarpeet ja toiveet tulee huomioiduksi ja niihin voidaan reagoida ripeästi. Tällä tavalla pienen kunnan ketteryys saadaan hyödynnettyä mahdollisimman tehokkaalla tavalla. Hyvinvointiryhmä toimii hyvinvointikoordinaattorin ohjausryhmänä: tukee ja antaa palautetta koordinaattorin työstä sekä ideoi ja kehittää uusia ideoita.

Vuonna 2020 kuntaan on perustettu myös liikenneturvallisuustyöryhmä, joka koostuu ulkopuolisten asiantuntijoiden lisäksi kunnan eri hallintoalojen edustajista. Mukana ryhmässä ovat tekninen johtaja, rakennustarkastaja, varhaiskasvatusjohtaja, hyvinvointikoordinaattori ja koulujen rehtorit. Muita keskeisiä tahoja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta ovat Varsinais-Suomen hyvinvointialueen hyte-verkosto, Kosken ja Marttilan yhteinen Nuorisovaltuusto NUVA, Vanhus- ja vammaisneuvosto.

Lisäksi kunnassa toimii myös muita poikkihallinnollisia/moniammatillisia työryhmiä tukea tarvitsevien kohderyhmien auttamiseksi. Tällaisia ovat muun muassa omaishoitajien tukemiseksi perustettu työryhmä, jossa mukana ovat muistihoitaja, kotipalvelusta vastaava viranhaltija, hyvinvointikoordinaattori sekä kolmannen sektorin edustajat Loimaan Seudun OmaisOivasta ja SPR:stä.

Yhteenveto Lapset ja nuoret

Lasten – ja nuorten näkökulmasta vuosi 2022 oli haastavaa aikaa ja koronan vaikutukset alkoivat pikkuhiljaa näkymään esimerkiksi sosiaalipalvelujen kasvavana kysyntänä. Lasten ja nuorten hyvinvointi puhututti maanlaajuisesti ja erilaisia tukitoimia käynnistettiin varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Lasten ja nuorten liikkumattomuus on ollut paikallinen huoli ja siihen tulisi vaikuttaa tulevaisuudessa jo varhaiskasvatuksesta lähtien. Move-mittausten mukaan olimme Varsinais-Suomen toiseksi huonoin kunta joka kertoo lasten liikkumattomuuden nopeasta romahduksesta.

Huoli nuorten tilanteesta on nostettu julkiseen keskusteluun. Kunnassa toimineen Nuorisotoiminnan kehittämishankkeen anisoista osaan nuorten tarpeista on pystytty vastaamaan, mutta tulevaisuuden näkymät ovat auki koska kaksi vuotinen hanke päättyy vuonna 2023.

Nuorisotoiminnan kehittämishankkeen aikana on nuorten tavoittaminen vapaa-ajalla lisääntynyt merkittävästi. Lisäksi alueen koulujen sekä Kosken ja Marttilan nuorisopalveluiden välinen yhteistyö on lisääntynyt ja uusia toimintatapoja on kehitteillä. Esimerkkeinä ehkäisevän päihdetyön jalkauttaminen osaksi koulujen toimintaa, matalankynnyksen yksilö- ja ryhmätyötä sekä jatkuvaa/säännöllistä vuoropuhelua näiden toimijoiden kesken. Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella nuoret ovat kokeneet, että aikuisen tavoittaminen/puheille pääsy on parantunut suhteessa aikaisempaan. Yhteistyö alueen kolmannen sektorin kanssa on myös käynnistynyt hyvin ja hankevuonna on mm. järjestetty yhteisökahveja sekä iso nuorten tapahtuma (Nuorten päivä) yhdessä yhdistysten ja seurojen kanssa. Tapahtuma järjestettiin Kosken koulukeskuksella ja se tavoitti kaikki perusopetuksen 6–9.luokkalaiset oppilaat (Koski ja Marttila). Mukana tapahtumaa toteuttamassa oli kuusi eri yhdistystä sekä alueen etsivä nuorisotyö ja molempien kuntien nuorisopalvelut. Tapahtuma olisi tarkoitus toteuttaa myös vuonna 2023 ja tehdä siitä vuosittain toistuva tempaus, jos vain resurssit ovat riittävät. Vuoropuhelu kuntalaisten, päättäjien ja nuorisotoimijoiden välillä on lisääntynyt huomattavasti. Aiheena esimerkiksi alkusyksystä 2022 nuorten kokoontumisten lisääntymisen myötä kasvaneet lieveilmiöt mm. päihdeiden käytön lisääntyminen, väkivaltilanteet, ilkivalta sekä huolestuttava liikenne käyttäytyminen. Tähän reagoitiin mm. kutsumalla kaikki keskeiset nuorten kanssa toimivat tahot saman pöydän ääreen pohtimaan keinoja puuttua tilanteeseen. Tämän seurauksena tiedostusta lisättiin sekä jalkautuvan partion toimintaa alettiin kehittämään ja toteuttamaan Kosken alueella viikonloppuisin, jossa myös Marttilan ja

lähikuntien nuoret viettävät vapaa-aikaansa. Kehittämishankkeen yhtenä tavoitteena oli vakiinnuttaa nuorisotyön toimintamalleja kuntaan. Nuorisotyön kehittämishankkeen avulla onkin saatu nostettua esiin sellaisia teemoja ja tarpeita, joita ei ole aiemmin tunnistettu. Nyt ammatillisen nuorisotyön merkitys on nähty kunnassa ja nuorisotyön resurssointia toivottavasti tullaan lisäämään tulevaisuudessa.

Alla yhteenveto nuorten tilanteesta indikaattoritiedon valossa:

Ei yhtään läheistä ystävää lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 11,5%. Luku on lähtenyt hurjaan nousuun vuodesta 2013 asti ja se on muita kuntia ja koko maata paljon suurempi. Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista terveydentilansa kokee huonoksi jopa 21,3%. Tosi humalassa vähintään kerran kuussa lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista on jopa 23% joka on huomattavasti muuta maata enemmän (vastaava luku koko maa 14,9%). Tupakoiminen 1. ja 2. vuoden opiskelijoissa on vähentynyt vuodesta 2019 jopa 26,79%, mutta luku on silti korkea verrattuna koko maahan (vastaava luku koko maa 2,3%). Laittomia huumeita on kokeillut 11,5% kun vastaava luku koko maassa on 12,6%, olemme siis tilastojen kärkipäässä myös huumausaine kokeiluissa. Ammatillisen oppilaitoksen piiristä vastaavia terveydentilasta ja päihdekäyttäytymisestä kertovia lukuja ei ole saatavilla.

Yhteenveto Työkäiset

Työkäiset ovat usein ryhmänä se, jolle on vähiten kohdennettujen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteitä. Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen kannalta keskeisimpinä tuloksina työkäisten osalta voidaan pitää:

Monialainen verkostotyö lisääntynyt. Yhteistyö kunnan sosiaali- ja terveystoimen, kulttuuri- ja vapaa-aikatoimen, teknisen toimen, kolmannen sektorin ja naapurikuntien kanssa on toteutunut ja kunnassa toimii monialainen yhteistyöryhmä, joka käsittelee säännöllisesti liikunnallisen elämäntavan kehittämistä sekä pohtii uusia toimintatapoja kuntaan

Markkinoinnin ja tiedottamisen tehostaminen.

Kuntaan tuotettiin videoita alueen virkistys- ja liikuntapaikoista, näin innostettiin ihmisiä kokeilemaan matalalla kynnyksellä kunnan liikuntamahdollisuuksia. Kunnan liikuntatarjontaa ja uusia videoita on koottu uudelle sivustolle: koski.fi/visit.

Vuoden 2022 aikana järjestettiin iso Unelmien Liikuntapäivän tapahtuma. Osallistujia tapahtumaan oli yhteensä koko tapahtumassa noin 250.

Vuoden 2022 syksyllä järjestettiin myös hyvinvointiviikko viikon sisältönä mm. kunnan liikunta- ja hyvinvointipalvelut yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Hyvinvointiviikko oli aluksi tarkoitus toteuttaa yhden päivän messutapahtumana, mutta korona vuoksi messujen järjestäminen tuntui epäilyttävän vielä vuonna 2022 ja hajautetumpi tapahtuma tuntui paremmalta vaihtoehdolta.

Liikuntakirjaston kehittäminen, Liikkuva-aikuinen hankkeen aikana rakennettiin liikuntavälinelainaamo kunnan kirjaston yhteyteen, josta ihmiset saavat määrääjäksi lainata liikuntavälineitä. Hankkeen aikana rakennetun liikuntakirjaston tiedot löytyvät osoitteesta koski.fi/visit/liiku-jakulje/

Liikuntaneuvonnan ja elintapaohjauksen lisääminen kunnassa on lisääntynyt viime vuosien aikana. Lisäksi yhteistyö Liedon terveystieteiden ja elintapaohjauspalveluiden kanssa lisääntyi.

Lisäksi lisättiin liikunnanohjausta työelämän ulkopuolella oleville ja järjestettiin mm. kuntosalilla yksilöohjausta työapajan asiakkaille sekä säännöllisen kuntosalivuoro työttömille työnhakijoille. Liikkuva aikuinen hankkeen aikana käynnistettiin työikäisten hyvinvointiryhmiä, jotka oli tarkoitettu liikuntaa vasta aloittaville ja niille, jotka kaipasivat pitkään liikuntataukoon ohjattua liikuntastarttia. Ryhmät sisälsivät mm. luentoja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyen, ryhmä- ja yksilökeskusteluja, alku- sekä loppukunnon kartoituksen sekä erilaista ohjattua liikuntaa ja toimintaa. Valitettavasti tähän toimintaan emme saaneet riittävästi osallistujia toiminnan jatkamiseksi. Myös Arkeen Voimaa toimintamallin alkaessa todettiin, ettei molempiin ryhmiin riitä osallistujia.

Matalan kynnyksen liikuntaryhmiä perustettiin työikäisille sekä järjestettiin matalankynnyksen lajikokeiluita mm. tapahtumien ja maksuttomien lajikokeiluiden avulla. Työikäisille järjestettiin mm. Matalan kynnyksen maksutonta, henkilökohtaista kuntosaliohjausta kerran viikossa (kävijämäärä 13,3 kävijää per kerta) ohjaus jatkuu edelleen hankkeen päättyttyä maksuttomana. Lisäksi tarjottiin Kevytjumppaa sekä Asahia kerran viikossa, näissä ryhmissä kävijämäärät vaihtelivat 8-15 kävijään per tunti.

Vuoden aikana on panostettu kunnan omien sekä yhdistysten vapaaehtoisten ryhmäliikunnanohjaajien osaamiseen mm. tarjoamalla lisäkoulutusta.

Alla yhteenveto työikäisten tilanteesta indikaattoritiedon valossa:

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat 24,9, kohortti 1000 ja vuonna 2021 vastaava luku on ollut 22,5. Työkyvyttömyyseläkettä saaneet 25-64-vuotiaat 7% vastaavan ikäisestä väestöstä, vuonna 2021 luku on ollut 7,6%.

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15-49-vuotiailla kohortti luku 1000 vuonna 2021 luku oli 710 ja vuonna 2020 luku oli 673. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50-64-vuotiailla 644 vuonna 2021 ja 652 vuonna 2020.

Yhteenveto Ikäihmiset

Kosken kunnassa keskeisimpinä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimenpiteinä voidaan pitää ikäihmisten osalta vuonna 2022:

Matalankynnyksen liikuntaryhmät lisääntyneet: matalan kynnyksen tanssiryhmä, kotiharjoitteluryhmä, tasapainoryhmä ikäihmisille.

Erilaiset matalan kynnyksen tapahtumat, jossa maksutonta ohjelmaa myös ikäihmisille. Mukana myös kolmannen sektorin toimijat.

Omaishoitajien hyvinvointipäivä 31.5. omaishoitajille suunnattu liikuntapainotteinen hyvinvointipäivä toteutettiin yhteistyössä Loimaan seudun Omaisoivan, Seurakunnan ja kunnan yhteistyöllä.

Hyvinvointikysely yli 65-vuotiaille: postitettiin kotiin kaikille ikäihmisille.

Maksuttomat uimareissut Somerolle yhteistyössä paikallisen Eläkeyhdistyksen kanssa - vertaisliikuttaja mukana sis. myös vesijumpan.

Erityisliikuntakortti ja liikuntaneuvonta - käynnistyminen vuoden 2023 huhtikuussa.

Yhteistyö Sotepalvelut, Varha ja kunnan toimialat sekä kolmassektori.

Kunnan Hyvinvointisuunnitelmat ikäihmisille, jossa huomioidaan matalan kynnyksen liikunta sekä vähän tai ei lainkaan liikkuvat.

Ryhmäliikunnan ohjaajien maksuttomat koulutukset.

Digituen saaminen uuden hankkeen avulla. Digitukea on saatavilla ryhmä- ja yksilöohjauksena sekä myös tarvittaessa kotiin tuotuna.

Yhteenveto yhdistykset ja seurat

Yhteistyö yhdistysten ja seurojen kanssa on tiivistynyt edelleen vuoden 2022 aikana ja paikalliset yhdistykset ovat olleet tukemassa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä monella saralla. Yhdistysten ja seurojen merkitystä ei voida liikaa korostaa tulevaisuudessa, jolloin uusien hyvinvointialueiden myötä kunnan vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä kasvaa ja kunta tarvitsee rinnalleen vahvasti tukea kolmannelta sektorilta mm. vapaaehtoistyön lisäämiseksi. Myös Kosken kunnassa keskeisessä roolissa kunnan hyvinvoinnin ja terveydenedistämistyössä on yhteistyö kolmannen sektorin kanssa sekä heidän osallistamisensa erilaisiin kunnan yhteistyöverkostoihin sekä muuhun yhteiseen toimintaan kuten vapaaehtoistyöhön. Muun yhteistyön lisäksi hyvinvointikoordinaattori kutsuu yhdistyksen noin 3–4 kertaa

vuodessa yhteiseen yhdistysiltaan sekä tiedottaa yhdistyksiä ja seuroja pitkin vuotta ajankohtaisista asioista. Hyvinvointilautakunta jakaa myös yleis- ja kohdeavustuksia yhdistyksille ja seuroille vuosittain.